

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ БАНКІ
№22 БАСПАСӨЗ РЕЛИЗИ
2009 жылғы 9 қыркүйек

Қаржы нарығындағы ахуал туралы

1. Инфляция

Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің ресми деректері бойынша инфляция 2009 жылғы тамызда 0,2% (2008 жылғы тамызда – 0,8%) болды. Азық-түлік тауарларының бағасы 0,5% (0,0%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар және ақылы қызмет көрсету тиісінше 0,8% және 0,6% (0,7% және 2,2%) өсті.

Азық-түлік тауарлары нарығында өткен айда неғұрлым көп дәрежеде көкөніс – 6,1%, жеміс-жидектер – 2,8%, жұмыртқа – 0,8% арзандады. Күріштің бағасы 1,1%, алкогольді және алкогольсіз сусындар 0,5% көтерілді.

Азық-түлікке жатпайтын тауарлар тобында бензиннің бағасы 5,8%, газеттер, кітаптар және кеңсе тауарлары – 2,3%, медициналық дәрі-дәрмектердің бағасы 0,9%, дизель отыны – 0,7% өсті.

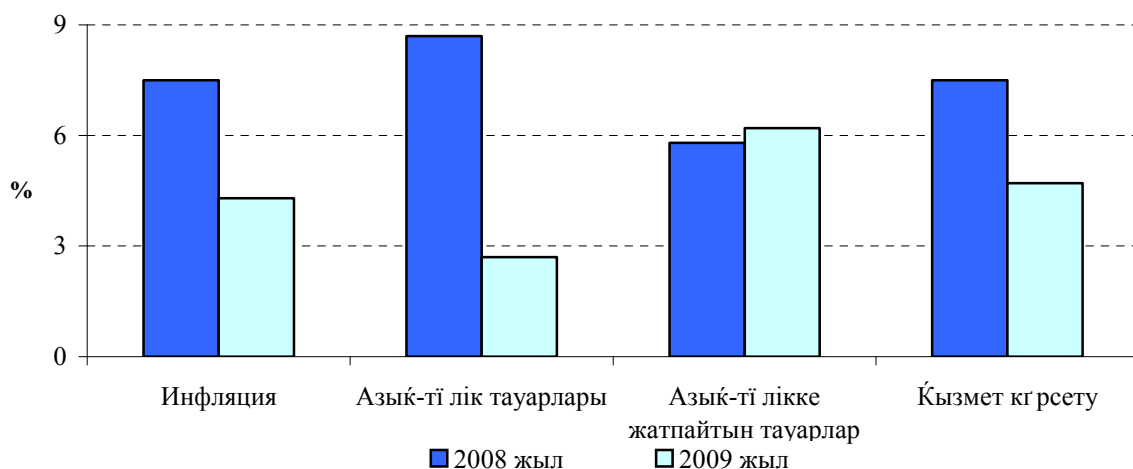
Ақылы қызмет көрсету құрылымында тұрғын үй-коммуналдық саласының қызмет көрсетуі үшін ақы төлеу 0,7% қымбаттады. Бұл ретте электр энергиясы 2,7%, ыстық су – 1,1% қымбаттады. Медициналық қызмет көрсету 0,9%, білім беру қызметі – 0,7%, көлік қызметі – 0,3%, оның ішінде теміржол көлігі – 1,0% қымбаттады.

2009 жылғы қаңтар-тамыздағы инфляция 4,3% (2008 жылғы қаңтар-тамызда – 7,5%) болды.

2009 жылғы 8 айдағы инфляцияның 2008 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда баяулауына азық-түлік тауарлары және ақылы қызмет көрсету бағасы өсуінің баяулауы ықпал етті, олар осы кезеңде тиісінше 2,7% және 4,7% (2008 жылғы 8 айда – 8,7% және 7,5%) өсті. Азық-түлікке жатпайтын тауарлар 6,2% (5,8%) қымбаттады (1-график).

1-график

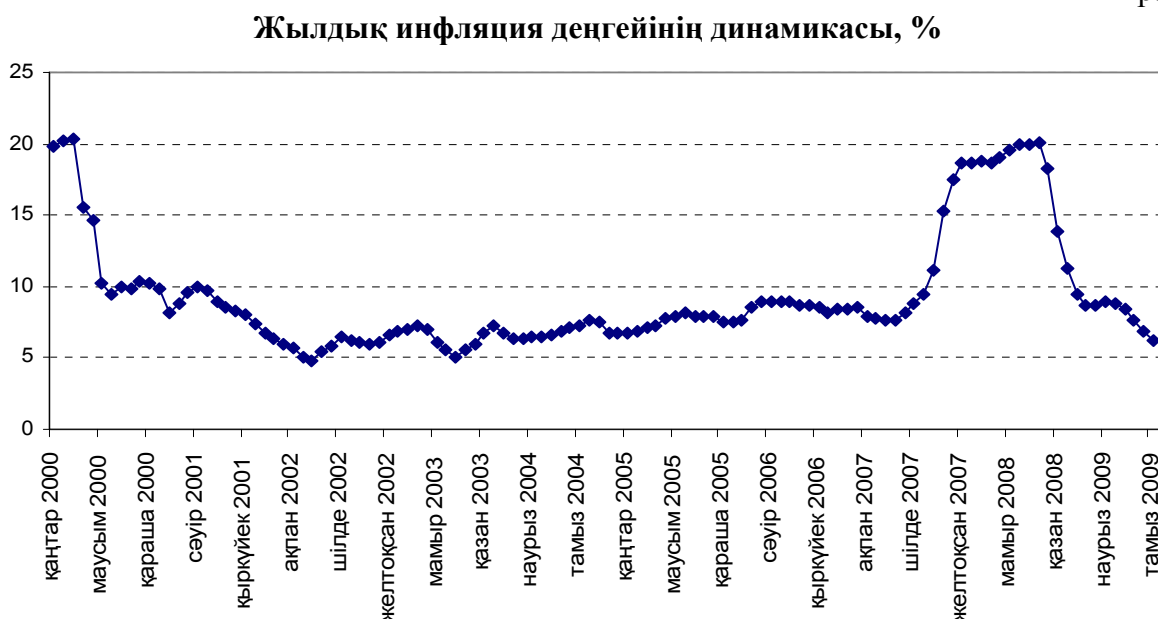
2008 және 2009 жылдардың қаңтар-тамыз аралығындағы инфляция және оның құрамдас бөліктері

2009 жылғы тамыздың қорытындысы бойынша жылдық көрсетумен инфляция бәсеңдеп, 6,2% болды, бұл 2003 жылғы қыркүйектен бастап ең төменгі деңгей болып табылады (2008 жылғы желтоқсанда – 9,5%). Инфляцияның осы деңгейі инфляцияның соңғы жылдары, 2008 жылғы жаз айларында байқалған ең жоғары мәнінен 3 еседен астам

төмен (2-график). Азық-түлік тауарларының бағасы 4,7% (2008 жылғы желтоқсанда 10,8%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар 6,1% (5,7%), ақылы қызмет көрсету 8,5% (11,4%) өсті.

2-график

Жылдық инфляция баяулағандықтан 2009 жылғы 4 қыркүйекте Ұлттық Банк ресми қайта қаржыландыру ставкасын 7,5%-дан 7,0%-ға дейін төмендетті.

2. Халықаралық резервтер және ақша агрегаттары

2009 жылғы тамызда Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері ағымдағы бағамен 19,9 млрд. АҚШ долл. дейін 0,2%-ға (немесе 39,4 млн. АҚШ долл.) ұлғайды (жыл басынан - 0,4%).

Ішкі валюта нарығында валютаны сату және Үкіметтің сыртқы борышына қызмет көрсету бойынша операциялар Үкіметтің Ұлттық Банктегі шоттарына валютаның түсуімен және банктердің Ұлттық Банктегі шетел валютасындағы корреспонденттік шоттарындағы қалдықтарының ұлғаюымен бейтараптандырылды. Нәтижесінде, таза валюта қорлары (ЕАВ) 2009 жылғы тамызда бұрынғы деңгейінде қалды (жыл басынан бастап – төмендеуі 0,6%). Алтындағы активтер 2009 жылғы тамызда оның әлемдік нарықтардағы бағасының 1,5% -ға өсуі нәтижесінде 1,5%-ға (немесе 32,8 млн. АҚШ долл.) ұлғайды (жыл басынан бастап – өсуі 9,0%).

Тұтастай алғанда елдің халықаралық резервтері (ағымдағы бағамен) Ұлттық қордың шетел валютасындағы активтерін қоса алғанда (алдын ала деректер бойынша 23,2 млрд. АҚШ долл.) бір айда 1,7%-ға өсіп, 43,2 млрд. АҚШ долл. құрады (жыл басынан бастап – төмендеуі 8,7%). Ұлттық қордың ұлттық валютадағы активтері 600 млрд. теңгені құрады («Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ-ның және «ҚазАгро» ҰХ» АҚ-ның облигациялары).

Ақша базасы 2009 жылғы тамызда 4,8%-ға тарылды және 2577,7 млрд. теңгені құрады (жыл басынан бастап – кеңеюі 69,0%). Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтерінің шамалы өсуі Ұлттық Банктің таза ішкі активтерінің төмендеуімен, негізінен Орталық Үкіметке таза талаптардың төмендеуі және банктер алдындағы, негізінен қысқа мерзімді ноталар бойынша міндеттемелерінің өсуі есебінен бейтараптандырылды.

Тар ақша базасы, яғни екінші деңгейдегі банктердің Ұлттық Банктегі мерзімді депозиттерін ескермегендегі ақша базасы 2092,5 млрд. теңгеге дейін 2,8% тарылды (жылдың басынан бастап – кеңеюі 40,2%).

2009 жылғы шілдеде ақша массасы банк жүйесінің таза сыртқы және ішкі активтерінің өсуі есебінен 7091,7 млрд. теңгеге дейін 4,5% өсті (жылдың басынан бастап – 13,2% өсті), соңғылардың құрылымында мемлекеттік қаржылық емес ұйымдарға талаптар айтарлықтай өсті.

2009 жылғы шілдеде айналыстағы қолма-қол ақша 807,3 млрд. теңгеге дейін 1,4%-ға қысқарды (жылдың басынан бастап 5,9%-ға төмендеді), бұл ретте банк жүйесіндегі депозиттер 6284,4 млрд. теңге деңгейге дейін 5,3%-ға өсті (жылдың басынан бастап 16,2%). Айналыстағы қолма-қол ақшаның қысқаруы аясында депозиттердің өсуі ақша массасының құрылымындағы депозиттер үлесінің 2009 жылғы маусымдағы 87,9%-дан 2009 жылғы шілдедегі 88,6%-ға дейін көтерілуіне себепші болды.

Ақша базасы кеңеюі қарқынының ақша массасы өсуінің қарқынымен салыстырғанда басым болуы салдарынан ақша мультипликаторы 2009 жылғы маусымдағы 2,91 деңгейден 2009 жылғы шілдеде 2,62-ге дейін төмендеді.

3. Валюта нарығы

2009 жылғы тамыздың ішінде теңгенің АҚШ долларына бағамы 1 АҚШ доллары үшін 150,68-150,88 теңге аралығында өзгерді. 2009 жылғы тамызда теңге 0,1%-ға әлсіреді (жыл басынан бастап – 24,8%-ға әлсіреді) және айдың аяғында теңгенің биржалық бағамы 1 АҚШ доллары үшін 150,80 теңге болды.

2009 жылғы тамызда Қазақстан Қор биржасындағы биржалық операциялар көлемі қосымша сауда-саттықтағы мәмілелерді ескере отырып 2009 жылғы шілдемен салыстырғанда 4,5% төмендеп, 3,0 млрд. АҚШ долл. құрады (жылдың басынан бастап – 32,9 млрд. АҚШ долл.). Биржадан тыс валюта нарығында операциялардың көлемі 25,0% азайып, 2,4 млрд. АҚШ долл. құрады (жылдың басынан бастап – 34,9 млрд. АҚШ долл.).

4. Мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы

2009 жылғы тамызда Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздарын орналастыру бойынша 3 аукцион болды. Оларға 3 жылдық МЕОКАМ (13,9 млрд. теңге), 5 жылдық МЕОКАМ (12,2 млрд. теңге), 8 жылдық МЕУКАМ (18 млрд. теңге) орналастырылды.

Орналастырылған бағалы қағаздар бойынша тиімді кірістілік 3 жылдық МЕОКАМ бойынша – 5,57%, 5 жылдық МЕОКАМ бойынша - 4,96%, 8 жылдық МЕУКАМ бойынша – 5,20 болды.

Қаржы министрлігінің айналыстағы бағалы қағаздарының көлемі алдыңғы аймен салыстырғанда 6,4% ұлғайып, 2009 жылғы тамыздың аяғында 1067,6 млрд. теңге болды.

Қазақстан Ұлттық Банкінің қысқа мерзімді ноталары. Ұлттық Банк ноталары эмиссиясының көлемі 2009 жылғы шілдемен салыстырғанда 2009 жылғы тамызда 32,6% ұлғайып, 176,2 млрд. теңге болды.

Қысқа мерзімді ноталардың кірістілігі 2009 жылғы шілдедегі 3,06%-дан 2009 жылғы тамызда 2,58%-ға дейін төмендеді.

Айналыстағы ноталардың көлемі 2009 жылғы шілдемен салыстырғанда 44,7%-ға ұлғайып, 2009 жылғы тамыздың аяғында 221,2 млрд. теңгені құрады.

5. Банкаралық ақша нарығы

2009 жылғы тамызда орналастырылған банкаралық депозиттердің жалпы көлемі 2009 жылғы шілдемен салыстырғанда 6,3% азайып, баламасы 3879,9 млрд. теңге болды.

Орналастырылған банкаралық теңгедегі депозиттердің көлемі 2009 жылғы тамызда шілдемен салыстырғанда 8,0% азайып, 2360,7 млрд. теңге болды (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 60,8%-ы). Бұл ретте орналастырылған банкаралық теңгедегі депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 2009 жылғы тамызда 4,09%-дан 2,60%-ға дейін төмендеді.

Ұлттық Банктің банктерден тартқан депозиттерінің көлемі 2009 жылғы тамызда 2009 жылғы шілдемен салыстырғанда 7,2%-ға төмендеп, 2325,7 млрд. теңгені құрады.

Орналастырылған доллардағы депозиттердің көлемі 2009 жылғы тамызда 2009 жылғы шілдемен салыстырғанда 6,8 млрд. АҚШ долларына дейін 10,2%-ға ұлғайды (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 26,4%-ы). Орналастырылған доллардағы депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 0,42%-дан 0,21%-ға дейін төмендеді.

Орналастырылған еуроғағы депозиттердің көлемі 2009 жылғы тамызда 2009 жылғы шілдемен салыстырғанда 2,2 млрд. еуроға дейін 22,3%-ға өсті (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 12,3%-ы). Орналастырылған еуроғағы депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 0,21%-дан 0,23%-ға дейін өсті.

Рубльдегі депозиттерге орналастыру көлемі шамалы болып отыр – орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 1,0%-нан аз.

Шетел валютасындағы банкаралық депозиттердің үлесі шамалы болып отыр – орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 39,2%-ы. Бұл ретте шетел валютасындағы депозиттердің негізгі бөлігі (39,1%) резидент емес банктерде орналастырылған.

6. Депозит нарығы

Резиденттердің банк жүйесіндегі депозиттерінің жалпы көлемі 2009 жылғы шілдеде 6284,4 млрд. теңгені құрай отырып, 5,3%-ға (жылдың басынан 16,2%) ұлғайды. Заңды тұлғалардың депозиттері 4655,4 млрд. теңгеге дейін 6,8%, жеке тұлғалардың депозиттері 1629,1 млрд. теңгеге дейін 1,4% ұлғайды.

2009 жылғы шілдеде ұлттық валютадағы салымдар 3429,7 млрд. теңгені құрай отырып, 5,2% ұлғайды, шетел валютасындағы депозиттер 2854,8 млрд. теңгеге дейін 5,5% өсті. Теңгедегі депозиттердің үлес салмағы өзгерген жоқ, өткен айдағы 54,6% деңгейінде қалды.

Халықтың (резидент емесерді қоса алғанда) банктердегі салымдары 2009 жылғы шілдеде 1658,4 млрд. теңгеге дейін 1,4% (жылдың басынан өсу - 10,6%) ұлғайды. Халықтың салымдары құрылымында теңгедегі депозиттер 676,1 млрд. теңгеге дейін 3,5% төмендеді, шетел валютасындағы депозиттер 982,4 млрд. теңгеге дейін 5,1% өсті, бұл теңгедегі депозиттердің үлес салмағының 42,8%-дан 40,8%-ға дейін төмендеуіне алып келді.

2009 жылғы шілдеде банктік емес заңды тұлғалардың теңгедегі мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 4,4% (2008 жылғы желтоқсанда 5,7%), ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша 8,9% (11,3%) болды.

7. Кредит нарығы

Банктердің экономикаға кредиттері бойынша негізгі борышының жалпы көлемі 2009 жылғы шілденің қорытындысы бойынша 8079,5 млрд. теңгені құрай отырып, 0,4% төмендеді (жылдың басынан бастап өсуі 8,3%).

Ұлттық валютадағы кредиттер бойынша борыштың көлемі 3867,2 млрд. теңгеге дейін 0,4% өсті, шетел валютасындағы кредиттер 4212,4 млрд. теңгені құрай отырып, 1,1% төмендеді. Теңгедегі кредиттердің үлес салмағы 2009 жылғы маусыммен салыстырғанда 2009 жылғы шілдеде 47,5%-дан 47,9%-ға дейін өсті.

Ұзақ мерзімді кредиттеу 6734,6 млрд. теңгені құрай отырып, 0,7% көтерілді, қысқа мерзімді кредиттеу 1345,0 млрд. теңгені құрай отырып, 5,2% төмендеді. Нәтижесінде ұзақ мерзімді кредиттердің үлес салмағы бір айда 82,5%-дан 83,4%-ға дейін ұлғайды.

Заңды тұлғаларға кредиттер бойынша борыштың сомасы 2009 жылғы шілдеде 5731,0 млрд. теңгеге дейін 0,2%, жеке тұлғаларға кредиттер бойынша 2348,5 млрд. теңгені құрай отырып, 0,7% төмендеді. Нәтижесінде жеке тұлғаларға кредиттердің үлес салмағы 29,2%-дан 29,1%-ға дейін төмендеді.

Шағын кәсіпкерлік субъектілерінің кредиттік борышы бойынша 2009 жылғы шілдеде 1739,9 млрд. теңгеге дейін небәрі 0,03% ұлғая отырып, іс жүзінде өзгерген жоқ, бұл экономикаға кредиттердің жалпы көлемінің 21,5% құрады.

Салалар бойынша алғанда банктердің экономикаға кредиттері бойынша борыштың неғұрлым айтарлықтай сомасы сауда (жалпы көлемдегі үлесі 22,8%), құрылыс (19,6%), өнеркәсіп (10,3%) және ауылшаруашылығы (3,5%) сияқты салаларға тиесілі.

2009 жылғы шілдеде жеке тұлғаларға ұлттық валютамен берілген кредиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 18,7%-дан 19,5%-ға дейін, ал заңды тұлғаларға берілген кредиттер бойынша 14,6%-дан 15,5%-ға дейін өсті.

8. Ұлттық Банктің сайтындағы форумның жұмыс істеуінің басталуы туралы

2009 жылғы 9 қыркүйектен бастап Ұлттық Банктің ресми сайтында форум жұмыс істей бастайды, онда Қазақстан Республикасының қаржы секторын дағдарыстан кейінгі кезеңде дамыту тұжырымдамасының жобасы, сондай-ақ валюталық заңнама мәселелері талқыланады. Форумды пайдалану ережесі, талқылауға арналған тақырыптарды тіркеу тәртібі және тізбесі пайдаланушылар үшін Ұлттық Банктің (www.nationalbank.kz) сайтының бас бетінде орналасқан форум баннеріне өткеннен кейін қолжетімді болады.